

Kalendár ochrany lesa

JANUÁR

Január je mesiacom kedy je potrebné začať spracovávať štatistické údaje z predchádzajúceho kalendárneho roka. Od roku 2012 sa evidencia škodlivých činiteľov vykonáva v zmysle vyhlášky č. 297/2011 Z. z. o lesnej hospodárskej evidencii. Do tohto obdobia predkladal OLH výskyt škodlivých činiteľov prostredníctvom Hlásenia L -116. V súčasnom období sa evidenčné výkazy spracovávajú priebežne a predkladajú na NLC prostredníctvom OÚ do 60 dní od ukončenia kalendárneho roka. OLH je avšak povinný podávať „Súhrnné údaje o spotrebe prípravkov na ochranu rastlín za rok“ podľa Prílohy č. 3 k vyhláške 491/2011 Z. z. ako aj „Súhrnné údaje o spotrebe po-

mocných prípravkov za rok“, podľa Prílohy č. 16 k vyhláške 477/2013 Z. z. k 15. februáru nasledujúceho roka.

V zmysle spoločného usmerenia MPRV SR a MŽP SR z 28. marca 2008 vyplýva povinnosť odbornému lesnému hospodárovi v prípade zmien vo vývoji škodlivých činiteľov, poškodenia lesov alebo iných súvislostí, ktoré majú vplyv na realizáciu opatrení v 5. stupni ochrany vypracovať aktualizáciu a zaslať ju ŠOP SR a LOS.

Lesný hospodár spracúva v tomto období aj projekty opatrení na zabezpečenie ochrany lesných porastov proti škodcom a projekty ochrany sadbového materiálu v lesných škôlkach. Na základe

týchto zámerov zabezpečuje potrebné množstvo a štruktúru prípravkov na ochranu lesa. Kontroluje aj uloženie pesticídov a ostatných chemikálií v chemickom sklade. Zisťuje, či im nehrozí znehodnotenie (najmä mrazom). V tomto období je vhodné doplniť chýbajúce, resp. amortizované osobné ochranné pracovné prostriedky, ako aj vyškoliť pracovníkov v technologických postupoch a predpisoch BOZP.

■ Podkôrny hmyz

V zimnom období sa hlavná pozornosť v ihličnatých porastoch sústreďuje na vyhľadávanie a asanáciu stromov napadnutých podkôrnym hmyzom. Asanáciu stromov je po-

trebné vykonať priamo pri pni, najúčinnším spôsobom je odkôrnenie chrobačiara a následné spálenie kôry. Pre jednoduchšie zbieranie a pálenie odpadávajúcej kôry sa odporúča odkôrňovať do plachiet a obsah plachiet (kôra a hmyz) spáliť. Odkôrňovanie pri pni minimalizuje riziko rozptýlenia hmyzu do porastu. Naproti tomu vyťahovanie neodkôrnených chrobačiarov z porastu a približovanie neodkôrnených výrezov na odvozné miesto výrazne zvyšuje riziko vytvárania nových ohnísk v dôsledku jeho rozptylu (odpadávajúca kôra aj so zimujúcim hmyzom). Chemická asanácia sa v tomto období neodporúča, lebo teplotné pomery najmä vo vyšších polohách, typických pre smrek a jeho podkôrných škodcov, neumožňujú úspešne aplikovať pesticídne prípravky v teréne. V rámci prípravy na sezónu sa kompletizujú a opravujú feromónové lapače. Zabezpečuje sa nákup chýbajúcich lapačov a potrebného množstva feromónových odparníkov podľa druhu škodcov, aby lapače a feromóny boli pripravené v požadovanej počte na jarnú inštaláciu. V zimnom období je viac času na vykonanie kontrol a opravu aplikačnej techniky na postrek insekticídov a zabezpečenie potrebného sortimentu a množstva insekticídov pre chemickú asanáciu. Priebežne je potrebné kontrolovať záručnú dobu prípravkov uložených na skladoch.

Hlavnou úlohou ochrany lesa v dubinách je vyhľadávanie a odstraňovanie aktívnych chrobačiarov podkôrnika dubového *Scolytus intricatus* z porastov (spálenie konárov a korún, odvoz kmeňov z lesa). Spaľuje sa haluzina ponechaná v predchádzajúcom vegetačnom období na svetlých, teplejších miestach ako lapáky.

■ Listožravý a cicavý hmyz

Január je obdobím vykonávania kontrol početnosti niektorých defoliátorov. V tomto období možno dokončovať kontrolu početnosti mnišky veľkohlavej *Lymantria dispar*. LOS odporúča túto kontro-

Skupina smrekových chrobačiarov.

lu ukončiť do konca decembra (z dôvodu plánovacích procesov), ale z biologického hľadiska možno kontrolu vykonávať počas celého zimného obdobia. Na zistenie početnosti mníšky veľkohlavej sa využíva „Turčekova metóda“. Spočíva v spočítaní znášok na 100 stromoch. Zisťovanie sa uskutočňuje najmä v porastoch, ktoré boli najviac poškodzované počas predchádzajúcej gradácie tohto škodcu (primárne ohniská škodcu). Informácie o aktuálnom stave populačnej hustoty v hlavných gradačných centrách je možné získať na pracovisku LOS v Banskej Štiavnici.

V dubových porastoch, ktoré boli v predchádzajúcom období poškodené komplexom obalovačov, je potrebné stanoviť aktuálnu populačnú hustotu týchto škodcov. Lesný hospodár musí odobrať vzorníkové vetvy z najviac napadnutých porastov, pokiaľ je to možné z plášťa koruny (koncové konáre v hornej časti koruny). Na nich sa stanovuje populačná hustota obalovačov. Vzhľadom na obťažnosť zisťovania vývojových štádií (vajíčok) na vzorníkových vetvách túto službu vykonáva pre vlastníkov a užívateľov lesa LOS v Banskej Štiavnici.

Na miestach zvýšeného výskytu obalovača mládnikového *Rhyacionia buoliana* možno v borovicových mladínach vykonať kontrolu početnosti zimujúcich húseníc. Koniec januára je ideálnym obdobím pre odber vzorníkových vetiev na kontrolu početnosti zimujúcej populácie rúrkovčeka smrekovcového *Coleophora laricella*.

■ Hubové ochorenia drevín

V prevencii proti hubochoreniam sa v lesných porastoch spracúvajú poškodené stromy s viditeľnými príznakmi napadnutia parazitickými a drevokaznými hubami. Pozornosť treba venovať aj asanácii zvyškov po ťažbe napadnutých hubovými patogénmi, ktoré môžu za priaznivých klimatických podmienok zvýšiť infekčný tlak v porastoch.

Taktiež vo výsadbách topoľov a v jaseňových mladínach odporúčame vykonať asanáciu silno napadnutých jedincov najmä vo vzťahu k výskytu dotochízy topoľovej (*Cryptodiaportbe populea*) a v jaseňových huby *Hymenoscyphus fraxineus* (anam. *Chalara fraxinea*).

■ Lesné škôlky

Hlavnou úlohou v tomto období je zabezpečiť úspešné prezimovanie semenných zdrojov. Preto sa škôlkár zameriava na kontrolu uskladnených semien najmä jedle a listnáčov. V prípade napadnutia plesňami sa aplikujú fungicídne prípravky formou suchého morenia. Výskyt plesní indikuje nevhodné podmienky skladovania a semeno treba premiestniť do suchšieho prostredia. Dôležitá je ochrana pred hlodavcami, ktoré sú schopné za relatívne krátky čas znehodnotiť značné množstvá semena. Okamžite po zistení prvého poškodenia je nutné nasadiť rodenticídy. Pri zvýšenom riziku výskytu hlodavcov možno toto opatrenie vykonať v predstihu (vyložiť nástrahy skôr, ako vznikne poškodenie). Nástrahy treba opakovane dopĺňať. Semená väčšiny dlhodobu skladovateľných ihličnatých drevín (smrek, smrekovec, borovica) je najvhodnejšie do obdobia výsevu uložiť v dobre uzavretých obaloch (plechovky, pevné PVC vrecka a pod.) do chladničky.

■ Ochrana pred zverou

Priebežne počas celej zimy je potrebné kontrolovať stav oplôtok, najmä vo vzťahu k možnému poškodeniu zverou, prípadne mechanickým poškodením spadnutými stromami a pod. V prípade potreby je vhodné zabezpečiť prikrmovanie zveri.

Pripravuje tím v zložení: Roman Leontovč, Andrej Kunca, Milan Zúbrik, Juraj Galko, Andrej Gubka, Jozef Vakula, Slavomír Rell, Christo Nikolov, Bobdan Konôpka, Valéria Longauerová, Peter Kaštier Miriam Maľová, Slavomír Findo

Pohľad na smrekovú mladinu.

Rozpad borovicových porastov.